
Afsluitend Congres

Vitaal Ondernemend Flevoland

"Samen ... op weg ..."

Datum : 21 maart 2005
Plaats : Lelystad
Locatie : Provinciehuis

Henk Wortel, secretaris en gangmaker van de stichting Vitaal Ondernemend Flevoland, overleed geheel onverwacht op woensdag 9 maart. Aan Henk was een koninklijke onderscheiding toegekend, die hem tijdens het slotcongres zou worden opgespeld voor zijn verdiensten voor de samenleving. Jammer genoeg heeft hij dat niet meer mee mogen maken. Alle VOF-mensen en Flevoland zullen Henk Wortel missen.

Leden werkgroep : Jos Joosen (vz), Marianneke Creemers, Henk Wortel (overleden op 9 maart 2005), Willy Schutte, Loek Storken, Albert Roozenburg, Sietske van Oogen, Henk Neijenhuis.

Congresvoorzitter : Sietske van Oogen

Website : <http://www.vitaalondernemendflevoland.nl/>

VERSLAG VAN DE MIDDAGBIJEENKOMSTEN

☐ Ruimtelijke inrichting	H. Vermeer, voormalig lid lid Eur. Parlement (VVD)
☐ Economie en Samenleving	B.J. van Bochove, lid Tweede Kamer, fractie CDA
☐ Overheid en samenleving	D.M. Vis MBA, directeur KvK Flevoland
	K. Wilting, voorm. voorlichter Politie Amsterdam
-

VERSLAG VAN DE AVONDBIJEENKOMST

Deskundigen: prof. dr. O. Atzema, Universiteit van Utrecht, mr. H.M. Meijdam, voorzitter VROM-raad & burgemeester Zaanstad, dr. P.T.J.C. van Rooy, Accanto, prof.dr. P.P. Tordoir, Universiteit van Amsterdam, lid VROM-Raad. E. Vermeer, oud burgemeester Heerhugowaard & oud Gedeputeerde Flevoland, K. Wilting, voormalig voorlichter Politie Amsterdam, ing. F. Witbraad, BVR. De heer Tordoir wordt wegens ziekte vervangen door de heer Herman Vermeer, voormalig Europarlementariër uit Swifterbant

Verslag van de workshop 'Ruimtelijke inrichting'

Inleiders : H. Vermeer, B.J. van Bochove
Voorzitter : H. Nijenhuis
Notulist : M. Creemers-Hazebroek

Workshop 1

Na introductie door de voorzitter van de inleiders wordt hun het woord gegeven om over de (bevolkings)groei van Flevoland noties te geven in relatie tot de Ruimtelijke inrichting. Herman Vermeer is van mening dat de groei zich moet richten op het niveau dat voorzieningen en bereikbaarheid gewaarborgd kunnen blijven. Hij merkt daarbij op dat het belangrijk is dat de groei (kwantiteit) ook dusdanig gespreid moet worden dat de leefbaarheid (kwaliteit) op niveau blijft, wat kan betekenen dat de kwantiteit met name in Almere kan plaatsvinden, maar dat het daarbij om de kwaliteit van geheel Flevoland gaat erbij te betrekken.

Bas Jan van Bochove verwijst naar de motie die onder meer door hem is ingediend bij de Kamerbehandeling van de Nota Ruimte, waarin het adagium is: 'Eerst bewegen, dan bouwen'. Tot nu toe is er teveel gebouwd en is er een probleem ontstaan met de bereikbaarheid. Groei van Flevoland is noodzakelijk (kijk naar de Randstad en Schiphol en het te lage bouwtempo elders). De -hoge- groei van Almere zal effecten hebben op de rest van Flevoland, omdat er tevens een overloop tot stand komt naar het achterland. Dat betekent dat er met zorg mee moet worden omgegaan. De nieuwste demografische cijfers geven aan dat het niet gerechtvaardigd is meteen van de hoogste cijfers uit te gaan en dus voor de hoogste groei. Maar gezien het gegeven dat Amsterdam de bouwopgave niet waar maakt en dat Schiphol te maken heeft met de 20 KE-contour, kan verwacht worden dat de taakstelling voor Almere/Flevoland wel eens groter kan worden.

Rob Nijhof vraagt zich af of 'keiharde' afspraken over de infrastructuur dan wel hard genoeg zijn. Is dat niet het geval, dan zou je de groei eerst 15 jaar moeten stilleggen.

Van Bochove geeft aan dat de nieuwe wet op de Ruimtelijke Ordening de procedure tijd beoogt te bekorten hetgeen meer kansen met zich meebrengt. Hij is van mening dat de aanleg van de ontsluiting gelijk moet lopen met de start van een bouwlocatie. Ook overheden moeten zelf helder zijn! Noemt als voorbeeld de A6/A9 en de Uitweg, waarin steeds andere keuzen worden gemaakt, waardoor er uiteindelijk niets gebeurt. Den Haag wacht dan af tot de regio er uit is!

Wubbo de Raad stelt dat dat sterk samenhangt met de rol van Noord-Holland.

De heer Schuttert meent dat het onbegrijpelijk is dat de Provincie de N23 moet betalen terwijl het zo'n belangrijke verbinding is. Van Bochove wordt door hem opgeroepen daarvoor eens in Den Haag te gaan bepleiten dat er rijksmiddelen voor komen om zo'n weg ook in een keer en dan goed aan te leggen. En weer benadrukt Bas Jan van Bochove dat het van eminent belang is dat een regio eerst zelf een eenduidig verhaal heeft en daarna dit in Den Haag benadrukt.

Ten aanzien van het adagium 'Eerst bewegen, dan bouwen' reageert Jan de Vletter dat sommige problemen zichzelf oplossen. Is het niet zo dat Almere nu nog maar 900 woningen per jaar oplevert? De woningproductie bevindt zich daarmee weer op het niveau van 1978, als gevolg van het niet hebben van beleid! Van Bochove meldt dat de minister van V&W schrijft dat de bereikbaarheid nú al onvoldoende is. Het verkeersaanbod groeit door, maar als je een verdere slag wilt maken moet je wel doorgroeien. In de nabije toekomst wordt de positie van de gemeenten en de provincie versterkt. De A27 is in het verleden juist door provinciale sterkte versneld met EU middelen aangelegd. Herman Vermeer zegt ook dat je het met elkaar eens moet zijn en maar liefst een 600 miljard euro gerealiseerd moet worden. Als onze minister dan te weinig begroot krijg je dus ook weinig co-financiering! Private financiering zou door de politiek meer ondersteund moeten worden; zoek de belangen op, is zijn credo. De N23 is een verbinding van Alkmaar tot Zwolle. Vermeer pleit dus voor een sterkere samenwerking.

Simon Wever gaat het om afstemming van de netwerken voor de bereikbaarheid. Hij vindt het jammer dat de insteek vanuit dit gebied het IOP is, waarin wel een IJmeer-verbinding wordt opgevoerd (duurt 25 jaar), maar waarin de A6/A9 doortrekking niet wordt genoemd. Hij wijst erop dat er nauwelijks alternatieven liggen en wil pleiten voor de consistente lijn; de A6/A9 eerst en meer benutten van OV-verbindingen.

Ansje Binnerts mist het ruimtelijk beslag van de groei van de werkgelegenheid en is van mening dat dat niet los kan worden gezien van de groei en de bereikbaarheid. Vraag is dan hoe plan je het, hoe wil je het hebben, moet dat allemaal wel in Almere? Tevens is het maar helemaal de vraag of de economie zich wel zo laat (be)sturen. Bedrijven maken hun eigen keuze. Wederom benadrukt Bas Jan van Bochove dat het ruimtelijk beleid in Flevoland samen met de gemeenten vorm moet krijgen, dus in gezamenlijkheid oplossingen regelen en dan de rijksoverheid vragen om vanuit haar verantwoordelijkheden te faciliteren, waaronder de ontsluiting zoals een A30, A23, een verdubbelen van de Hollandse Brug. Ook het herbergen van de Utrechtse groei is nog lang niet klaar.

Lida Schelwald vraagt aandacht voor de leefbaarheid; het gaat immers om kwaliteit en bewoners willen ook tevreden blijven. Het gaat om een balans te vinden tussen landelijke uitstraling en het ontwikkelen. Je moet vooral zuinig zijn op het landelijke gebied. Almere moet de eigen kwaliteit niet opeten. Herman Vermeer constateert dat de grens inmiddels weliswaar opschuift, maar het is zeker de kunst een balans te vinden in uitstraling en aandacht voor de leefbaarheid. Dat betekent dus keuzes maken en formuleren waar je wel groeit en waar juist niet. Rob Nijhof vraagt in samenhang met dat laatste toch ook aandacht voor het op peil houden van het voorzieningenniveau. Wubbo de Raad vindt dat je je niet alleen moet richten op de randstad. Hij verwijst naar de inbreng in eerder symposia van de VOF je niet teveel te richten op die A6/A9 maar ook in zuidoostelijke richting. Bas Jan van Bochove waarschuwt daarop de druk van de randstad te ontkennen. Als Nederland kiest voor mainports, dan loopt de druk voor Flevoland op en daar zijn we ook voor!. Peter Drenth zegt: 'Er komen hier twee dingen bij elkaar en het gaat over kwaliteit. Je kunt dus ook vragen om steun omdat je helpt het probleem van Nederland op te lossen. Dus praat dan over in welke vorm je het giet en waar schep je welke kwaliteit. We groeien voor de mensen en die wil je wonen, werken en recreëren bieden. Het gaat om een alzijdige bereikbaarheid. De A30 is van groot belang, ook voor de Noordvleugel.'

Bas Jan van Bochove maakt zich zorgen dat de verbindinglijnen alleen voor doorgang worden gebruikt. Je moet zorgen dat werkgelegenheid, maar ook wonen en voorzieningen gezamenlijk worden ingepast. Solisten in deze provincie moet je geen ruimte geven, kortom dáár ligt een geweldige opgave voor het provinciaal bestuur! Nijhof vindt het in ons voordeel werken als we ervoor zorgen dat je in dit gebied klanten en gasten goed kunt ontvangen. Bas Jan van Bochove stelt dat je gebruik moet maken van het gebrek aan ruimte in en rond Amsterdam. Gemeenten moeten daarop inspelen. Wever vindt daarom dat je de A30 nadrukkelijker in beeld moet hebben. De Randstad ligt met de rug naar de kust, dat betekent dat Amersfoort aan de voorkant ligt van de randstad. De heer Schuttert wijst in verband met het Omgevingsplan nogmaals op het agrarisch gebied en het bestemmingsplan buitengebied. Hij is van mening dat daar eigenlijk veel kansen liggen maar dat dat niet voldoende wordt mogelijk gemaakt. Dat ergert hem, want het toestaan van nieuwe functies vergroot juist de kansen!. Bas Jan van Bochove wijst erop dat dat nu bij uitstek een verantwoordelijkheid is van gemeenten en de provincie. Hans Nijman wil nog inhaken op de infrastructuur. Ten eerste stelt hij dat marktpartijen juist goede infrastructuurvoorzieningen willen en ten tweede dat marktpartijen ook wel wat met kwaliteit willen doen en daarin risicodragend willen investeren. Hij pleit daarom voor diversiteit in woningtypen en woonmilieus en vraagt daarom meer vrijheid ook voor ontwikkelaars. Peter Drenth verwijst naar de rol van de gemeenteraad die bepaald wat de woningsamenstelling is. Jan de Vletter is van mening dat zeker de gemeenten sturend moeten optreden en niet alles moeten vrijgeven aan de marktpartijen. Daarnaast gaat hij in op de positie van Almere die in Flevolandsperspectief een rol zou moeten spelen. Hij wijst op de vroegere plannen waar pijlen stonden voor verbindingen. Almere heeft veel baat bij de bereikbaarheid/nabijheid van werkgelegenheid Schiphol/Amsterdam. Merkwaardig is de ontwikkeling dan die zich concentreert aan de westzijde van Almere in plaats van aan de oostzijde, waar aansluitingen op het wegennet zich in zijn ogen makkelijker laten realiseren. Dus ontwikkeling aan de oostkant zou in zijn optiek te prefereren zijn. Hij voegt eraan toe: "Bewaar je beste plekken voor het laatst". Bas Jan van Bochove waarschuwt daarbij dat Flevoland zich niet moet isoleren. Die keuze zal Flevoland samen met de omliggende regio's moeten maken. Op de oostelijke ontwikkeling wordt door Utrecht niet echt enthousiast gereageerd. De ontsluitingsproblematiek los je niet op door alleen te opereren. De heer Starke vindt dat je door de volle en verstopte wegen de randstad niet meer in komt en dat daarom meer faciliteiten gegeven moeten worden aan Amsterdam en de regio. Herman Vermeer vraagt daarom nadrukkelijk aandacht voor verder denken dan in asfalt. Hij bepleit

omschakelen in denken naar meer logistieke systemen en wijst op de rol van luchthaven Lelystad en de mogelijkheid filevrij in de ochtendspits van Amsterdam naar Lelystad te bewegen.

Aan het eind van deze eerste ronde constateert de voorzitter dat deze discussie voornamelijk het belang van keuzes maken en strategieën bepalen heeft laten zien.

Workshop 2

Ter introductie vertelt de heer Nijenhuis dat in de eerste sessie het accent geheel heeft gelegen op de bereikbaarheid en de ontsluiting van Flevoland en geeft aan dat met name de groei van Flevoland in deze bijeenkomst centraal zou moeten staan. Hij geeft het woord voor een korte aftrap aan achtereenvolgens Herman Vermeer en Bas Jan Bochove.

Herman heeft drie punten waarop hij aandacht wil vestigen: Als uitgangspunt neemt hij ten eerste de kwaliteit van de Flevolandse samenleving. Hij geeft daarbij aan dat je dus je eigen programma moet omschrijven. Wat hem betreft betekent dat veel wonen in Almere en zoekt daar de kwantiteit. Op het platteland neemt het aantal bedrijven af en is van mening dat waar het daar gaat om het openhouden van mogelijkheden om te werken er dus alleen kaders moeten worden aangegeven en er een paragraaf m.b.t. het omschrijven van rood voor roze (wonen in het middengebied) moet komen. Dus kansen voor kwaliteit overeind houden.

Ten tweede geeft hij mee de oproep na te denken over het Markermeer. Haal daar meer kwaliteit uit. Hij spreekt over kustlijnverlenging waardoor meer kwaliteit dicht bij steden als Almere en Lelystad wordt geïntroduceerd. Ten slotte wijst hij op de luchthaven Lelystad: ga de discussie aan of er toch groei van vliegbewegingen nabij Lelystad ter ondersteuning van de economie van Lelystad en Almere moet worden gestimuleerd.

Bas Jan van Bochove geeft in zijn inleiding mee dat het gaat om leefbaarheid. Dat betekent dus dat op lokaal en regionaal niveau afspraken moeten worden vastgelegd hoe om te gaan met het gebied. Wel of geen robuuste ecologische zone is bepalend voor de groei van Almere. Hij vindt momenteel de kwaliteit van goed niveau, dus dat moet je zo proberen te houden. Druk op de leefomgeving betekent dat je met elkaar duidelijk bent. Ingaand op het Markermeer kun je je inderdaad afvragen hoe je die kwaliteit beter kunt benadrukken en benutten. Dat vergt dat overheden dat wensbeeld samen inkleuren om de kwaliteit ervan te kunnen behouden.

Op de vraag van Pieter van der Ham wat te verstaan onder leefbaarheid geeft Bas Jan zijn mening dat het gaat om wonen, werken en recreëren. Dus er moet in Flevoland meer werkgelegenheid komen. Ook gaat het daarbij om basisvoorzieningen in kleine kernen. Cees Meijer vraagt zich af of het bevorderen van de groei van de luchthaven Lelystad de leefbaarheid van de provincie ook bevordert. Bas Jan van Bochove denkt dat dat zeker zo is omdat dat een groei van werkgelegenheid meebrengt hetgeen een verlevendiging betekent. Let wel voegt Herman Vermeer toe, het gaat erom dat dit een verplaatsing is van activiteit en op nationaal niveau dus niet om groei. Daardoor heb je een kans op kwaliteitsverbetering op grotere schaal. Pieter van der Ham vindt dat je niet te voorzichtig moet zijn en teveel op de rem zou moeten trappen, maar juist plaats moet bieden aan nieuwe initiatieven.

De heer Sikkema wijst erop dat de bevolkingsgroei stabiliseert, dus dan laat men elders een lege plek achter. Bas Jan van Bochove wijst in dit verband op de gezinsverdunding die dat laatste relateert en de ruimtebehoefte niet naar beneden bijstelt. Sikkema vraagt zich wel af hoe lang de economie dat zal kunnen dragen? Op zichzelf is dat lastig te beantwoorden vindt Bas Jan, maar er is nog ruimte voor groei.

Servaas van Dusseldorp vraagt zich af of grootschalige landbouw nog wel thuis hoort in Flevoland en Nederland? Vermeer is van mening dat de landbouw in Flevoland nog heel lang een functie heeft te vervullen, al zal er zeker sprake zijn van schaalvergroting, dus minder bedrijven, maar wel groter hetgeen per saldo niet veel minder ruimte vraagt. Bas Jan vindt groei naar grotere schaal niet perse noodzakelijk maar vindt de vraag wat je met elkaar ermee wilt veel belangrijker. De kwaliteit is in Flevoland erg goed, dus voorlopig moet je dat niet veranderen. Het is al ten gunste van de natuur gebeurd, maar de kwaliteit moet zeker in stand worden gehouden. Jantien Geerling waarschuwt voor de gemaakte fouten in het verleden en geeft mee ook aan ondergronds bouwen te denken. Bas Jan valt haar bij en verwijst naar de Hoeksche Waard. Daar is een Nationaal Landschap en is voor de werkgelegenheid minder ha nodig door het ondergronds parkeren en aandacht voor de landschappelijke inpassing. Je moet wel beleid maken en daarvoor kaders geven. Jetze Kempenaar verwijst naar de NOP, waarbij het leegvallen van bedrijven te veel ad-hoc wordt opgelost. Wil tegen

die verbrokkeling de krachten gebundeld zien. Henk Nijenhuis verwijst naar de grote middengebieden van Oostelijk en Zuidelijk Flevoland. Moet je die openheid overal overeind houden of een deel inwisselen voor intensiever gebruik van de grond?

Herman Vermeer is van mening dat het om de discussie gaat of je juist alles wilt dichtregelen of dat je wat meer open houdt. Hij doet een dringend beroep de juridisering terug te brengen. Meine Breemhaar wil terug naar de vraag van de groei. Hij is van mening dat je Flevoland als totaal moet bekijken, groei is best mogelijk, Dronten de de NOP zijn meer agrarisch, Almere en Lelystad kun je voor kiezen meer stedelijk te laten worden. Vergelijk eens met intensivering van de bedrijvigheid bij Aalsmeer. Dat betekent dus niet wonen bij de boerderijen maar in de dorpjes van de NOP. Doe meer bedrijvigheid op de boerenerven.

Ton Leijten stelt dat als de landbouw blijft afnemen de NOP-problematiek op ons zal afkomen. Dan is datgene wat Breemhaar zojuist schetst prima. Bas Jan van Bochove vertelt dat de Tweede Kamer de volgende dag afscheid gaat nemen van de rode/groene contour. Flevoland heeft de kans om tot een oplossing te komen en een aanbod te doen aan de rest van Nederland qua groei en het eigen gebied te versterken! Gemeenten moeten naar zijn mening lokaal bepalen wat ze vinden en hoe ze willen omgaan met deze veranderingen.

Sevaas van Dusseldorp is van mening dat als we wonen op het platteland toestaan je de meerwaarde koppelen aan maatschappelijke doelen. Hij denkt daarbij aan een vorm van gebiedsontwikkelingsmaatschappij. Herman Vermeer verbindt dat met de sfeer van het landgoederen-idee maar twijfelt aan de uitwerking. Frans van de Lindeloof ziet dat als een doodlopende weg. Bas Jan van Bochove is van mening dat als het gaat om ontwikkelingsplanologie vorm te geven er wel moet worden nagedacht om knelsituaties op te lossen. Als je door maatregelen van de overheden een verdubbeling van de waarde tot stand brengt dan kun je bijvoorbeeld wel vragen dat in te zetten voor kwaliteitsverbetering!

De discussie wordt overgezet naar consequenties van zeespiegelrijzing en waterberging voor het Markermeer. Pieter van der Ham heeft kennisgenomen van een plan dat de strakke dijk wat aardiger kan zijn. Breemhaar geeft ook aan te hebben gehoord van een archipel-idee ter ondersteuning van de kustversterking. Bas Jan van Bochove geeft aan dat de discussie over de inrichting ook gevoed wordt door de verbinding tussen Amsterdam en Almere, verwijzend naar het IJmeer-atelier. De waterhuis-houding vraagt om bezinning en dat geldt ook voor het Markermeer. De Nota Ruimte houdt mogelijkheden voor bouwen in het water bij Almere en Lelystad open. Gezien de situatie dat Almere en Lelystad daarop niet zijn ontworpen een interessante mogelijkheid.

Henk Nijenhuis vraagt of er meningen zijn of er nog iets aan het vliegveld moet gebeuren. Is verplaatsen aan de orde?

Pieter van der Ham geeft aan niets te zien in verplaatsen. Om economisch voordeel uit te buiten zou je op de huidige plaats moeten doorgaan met ontwikkelingen. Hij wijst op proceduretijden van 15 jaar en langer hetgeen een achterstand zou opleveren die niet valt in te halen.

Bas Jan van Bochove vraagt zich af of Lelystad zich wel in oostelijke richting zou moeten willen ontwikkelen. Hij is van mening dat je in zuid moet beginnen, dan de kust ter hand nemen en denkt dat men niet ongebreideld wil blijven doorgaan. Aan de oostkant ligt de agrarische school en een mooi open gebied dat wel open mag blijven! Cees Meijer benadert het anders. Je kunt ook zeggen waar wil je de functies en welke ruimte heb ik dan voor de luchthavenontwikkeling?

Anne Blik vindt de keuze van benadering een heel wezenlijke. Bas Jan wijst er op dat in de nieuwe wet RO procedures verkort worden. Waarschuwt ervoor niet iedere keer weer een nieuwe discussie aan te gaan. Geeft als raad mee beschouw de huidige situatie als vast gegeven en kies daarop, anders blijf je allen bezig met het ontsluiten. Breemhaar sluit erbij aan en pleit voor een keuze van het plaatje stedelijke inkleuring waarbij hij voorziet dat Lelystad zal groeien naar 150.000 inwoners als gevolg van de groei van Almere.

Verslag van de workshop 'Economie en samenleving'

Inleider : D.M. Vis
Voorzitter : W. Schutte
Notulist : L. Storken

Workshop 1

Inleiding

Aan de hand van de voor het congres uitgereikte praatpapier markeert de inleider het speelveld voor de discussie in deze workshop. Als discussievoorzet worden de volgende relevante vragen voor de toekomst gesteld:

- Gegeven de algemene demografische ontwikkeling van Nederland in de komende decennia, tot hoeveel inwoners in Flevoland willen we eigenlijk groeien?
- Hoe geven we de "reinvention", de uitbreiding van nieuwe functies in de agrarische sector op een creatieve en uitdagende manier vorm? Gevraagd wordt dit te bekijken vanuit het perspectief van Jules Verne;
- Bezie als belangrijke randvoorwaarde de benodigde infrastructuur : als voorbeelden worden genoemd de A30, brug door het IJmeer, goede verbindingen naar het noorden en een sterke oost-west-verbinding door Flevoland;
- Hoe kun je het zuiden van Flevoland sterk ontwikkelen en tegelijk een evenwichtige ontwikkeling van midden en oostelijk Flevoland, en het noorden van Flevoland, niet verwaarlozen?
- Hoe kunnen toerisme en recreatie in combinatie met de "wateropdracht" (met de focus op de inrichting van het "middengebied" van Flevoland) worden versterkt? Wat kunnen de ontwikkeling van de buitengebieden, maar ook b.v. Airport Lelystad hieraan bijdragen?
- Almere zal zich ontwikkelen tot een sterk economische trekker met alle kenmerken van een typische stadseconomie. Maar wat betekent dit dan voor de andere gemeenten. Is er geen sprake van een ondeelbare ontwikkeling? Welke rol kan het hoger onderwijs hierin spelen?
- Tenslotte: Welke keuzes willen we binnen het huidige stelsel van regels en richtlijnen? Hoe kunnen we dit stelsel zo toepassen dat er nieuwe creatieve ontwikkelingsideeën meer kansen krijgen?

Discussie

Dynamiek van de ontwikkeling

Als voorzet voor de discussie komt uit de workshop de algemene opmerking dat allereerst moet worden gestreefd naar versterking van de ontwikkeling in geheel Flevoland. Deze ontwikkeling moet evenwichtig zijn maar hoeft niet overal dezelfde dynamiek te kennen. In het zuiden en westen van Flevoland zal de ontwikkeling hoogdynamisch zijn (Randstedelijke ontwikkeling met primaire aders en slagaders), in het noorden en oosten lagerdynamisch met het slim uitnutten van landschapsconcepten via de ontwikkeling van de randmeren en het vestigen van landgoederen op vrijgekomen landbouwkavels.

De vraag rijst in hoeverre dit maakbaar is. Bedrijven moeten niet gedwongen worden om zich te vestigen waar zij dit eigenlijk niet willen.

De heer Vis merkt op dat dit inderdaad niet door dwang gebeurt maar door een goede facilitering. Zet de Randstad en daarmee Almere en Lelystad in de randen als metropool op de kaart en biedt de vereiste infrastructuur. Bedrijven zullen dan hun meest gewenste plek gaan opzoeken.

Ontwikkeling wonen/werken

Wat betreft infrastructuur stelt de heer Vis dat het ontwikkelen van lightrail-/metrosystemen in de discussie nog geen rol spelen. Hoe denken de aanwezigen hierover? Algemeen wordt gepleit voor een sterke verbinding van Almere met de Randstad, eventueel ook via genoemde transportsystemen. Hierbij moet wel een principiële vraag worden beantwoord: gaan we voor woon-werk-combinaties of voor scheiding van rustig wonen in buitengebied en werken in het stedelijk gebied.

De ontwikkeling van de laatste 15 jaar is nog steeds het hinken op twee gedachten. Er is voor Flevoland nog geen sprake van een evenwichtige balans in wonen en werken. Wat kunnen we doen

aan het opkrikken van de cijfers van de huidige "eigen" werkgelegenheid binnen de steden Almere (30%) en Lelystad (37%).

Het algemeen gevoelen is dat de werkgelegenheid moet blijven groeien, maar de heer Vis stelt hierbij de enigszins prikkelende vraag of dit wel in Flevoland moet gebeuren.

In welke mate zou je wonen, werken en recreëren beter in balans kunnen brengen door niet massief op alle vormen van werkgelegenheid in te zetten, maar meer op ketenwerkgelegenheid, aansluitend bij de industrie en bedrijvigheid, die er op dit moment in Flevoland is?

Infrastructuur

Infrastructuur wordt als bepalende randvoorwaarde en als belangrijke katalysator van de economie beschouwd en op weg naar 2050 moeten hier fundamentele keuzes worden gemaakt.

Hiermee kan de uitgaande pendel worden omgezet in een binnenkomende pendel. Als goed voorbeeld hiervan wordt de aanpak van Zwolle genoemd.

Meer woningen voor de Flevolands bevolking biedt naast bestaan aanwezig arbeidspotentieel ook woongelegenheid voor de mensen die door een bedrijf worden meegenomen.

In aansluiting hierop dienen de stedelijke centra te worden uitgebreid en moet de luchthaven verder worden ontwikkeld.

Andersoortige bedrijventerreinen

Als nieuwe noodzakelijke ontwikkeling wordt gezien het niet meer kritiekloos verkopen van bedrijfskavels, maar het verkopen van bedrijfsconcepten door productketens slim te koppelen en beter te thematiseren (geïntegreerde clusterbedrijvigheid).

Taak van de overheid hierbij is het faciliteren van randvoorwaarden. Niet het aanbodgerichte sturen, maar het vraaggericht organisch laten ontstaan, dient hierbij het credo te zijn.

Belangrijk hierbij is tevens de rol van de "zachte infrastructuur", t.w. wetenschap, onderwijs en professionele advisering, de "kenniseconomie" dus. Versterking van de onderwijssector versterkt de vraag naar hoogwaardige werkgelegenheid.

Hierbij wordt als "zachte infrastructuur" deels ook de versterking van toerisme en recreatie, en de spin off van de ontwikkeling van de luchthaven aangemerkt.

Voor sommige ontwikkelingen zoals de uitbreiding van de luchthaven is de discussie nog niet beslecht. Toch komt het moment van keuze pro of contra snel naderbij.

De vraag wordt in het midden gebracht of de bezwaren op de voorstellen niet iets typisch voor Flevoland zijn afkomstig van diegenen die met bepaalde verwachten als pionier in de polder zijn begonnen (zoekers van ruimte en rust). Dit deel van de discussie wordt afgesloten met de retorische vraag of onze mitsen en maren toch niet wat makkelijker opzij moeten worden gezet.

Agrarische ontwikkeling

De Flevolandse landbouw zal opnieuw gedefinieerd moeten worden. Hierbij zijn teeltintensivering en het maken van nieuw agrarische producten onontbeerlijk. Combinaties met ketengerichte agro-industrie geeft hierbij de ontwikkelingsrichting aan. De concentratie van deze vorm van bedrijvigheid zal vooral geschieden in het noorden en oosten van de provincie.

Regels en richtlijnen

Subsidies en fiscale regelingen gaan voor de toekomstige ontwikkelingen mogelijk problemen opleveren, hetgeen er toe kan leiden dat zich laagwaardige bedrijvigheid gaat vestigen op plekken waar we dat juist niet willen.

Als vaak knellend daarentegen kan de afwikkeling van bestemmingsplannen in Flevoland worden beschouwd. Stroperige en langdurige procedures kunnen investeringsbeslissingen negatief beïnvloeden. Bijkomend probleem is dat Flevoland nog moet opboksen tegen een negatief imago probleem van saaie provincie waar weinig gebeurt. Het mikken op Flevoland als weekendrecreatie- provincie en een goed vestigingsklimaat voor de markt van 2^e woningen zal dit imago wellicht kunnen veranderen.

Conclusies

Na een samenvatting door de voorzitter, somt de heer Schutte nog enkele andere knelpunten op die niet aan de orde zijn geweest, zoals het speerpunt jeugd, stageplaatsen die niet voorhanden zijn, ontbrekende hoogwaardige voorzieningen voor de jeugd, en de economie in perspectief van het alsnog inpolderen van de Markerwaard. Flevoland is niet af en het discussiëren over de gewenste toekomstige ontwikkeling dus ook niet.

Workshop 2

Inleiding

Na een vergelijkbare inleiding als bij workshop 1 legt de inleider aan de deelnemers de vraag voor welke elementen bij de vraagstelling nog worden gemist.

Discussie

Werkgelegenheid

Vanuit de deelnemers komt de vraag: moet er voor werkgelegenheid worden gekozen voor de reeds in Flevoland voor handen zijnde beroepsbevolking en is het bedrijfsleven dat hiervoor zorgt al in voldoende mate in Flevoland aanwezig? De inleider bevestigt dit. De snelst groeiende bedrijvigheid betreft de zakelijke dienstverlening, die in zekere mate vast voet gevonden heeft, maar natuurlijk verder uitgebouwd dient te worden.

Er is slechts indicatief zicht op het voor benodigde arbeidspotentieel en nog minder inzicht is er in de groei van de werkgelegenheid. Op een aanvullende vraag of er naar een bepaald profiel wordt gestreefd, mede om al te grote eenzijdigheid in de woningbouw te voorkomen, weet gedeputeerde de Raad zich namens de provincie rechtstreeks aangesproken. In zijn opvatting dienen door de provincie krachten te worden gebundeld om werkgelegenheid te genereren. De inleider de heer Vis merkt hierbij echter op dat het aanbodgerichte niet zo zeer interessant is, maar dat veel meer vraaggerichte werkgelegenheid dient te worden gefaciliteerd.

Dit moet ook uitgangspunt zijn voor de vraag voor wie er in Flevoland wordt gebouwd.

Lelystad Airport

Uitplaatsing van "low cost" –carriers op Schiphol kan veel arbeidsplaatsen voor Lelystad opleveren. De airport leverde een geanimeerde discussie, variërend van beter zo snel mogelijk verplaatsen, voordat alles met woningen is omsloten, tot de stelling dat het moment van verplaatsing is gepasseerd en dat er hiermee reeds bepaalde keuzen vaststaan. In dit kader komt de discussie van het alsnog aanleggen van een verkleinde Markerwaard opnieuw aan de orde. Het algemene gevoel is dat de discussie over aanleg van de Markerwaard vroeg of laat opnieuw zal worden gevoerd. Op langere termijn wordt met een ingepolderde Markerwaard een oplossing voor een aantal dringende kwesties mogelijk geacht.

"Middengebied" binnen Zuidelijk en Oostelijk Flevoland

Een nieuw element in de discussie vormt het thans "agrarische Middengebied". Hoewel er een pleidooi is voor het openhouden, moet dit geen "museum" worden. Binnen de bestemmingsplannen voor de buitengebieden moet bedrijvigheid mogelijk blijven.

In het kader van "reinvention" van de agrarische bedrijvigheid betekent dit een versterkte ontwikkeling juist aan de rand van dit gebied met daarbij de opdracht om de plattelandsgemeenten leefbaar te houden.

Dit betekent veel voor de infrastructuur van deze plattelandsgemeenten. De rol van de markt is hierbij eveneens van grote betekenis.

Voor de bedrijvigheid die in de plaats komt van specifieke woonfuncties zul je volgens de voorzitter een paar zaken moeten benoemen die niet mogen, ter wijl de rest dan wel mag.

Een ander geluid ten aanzien van het middengebied richt zich, vanwege de aantrekkelijkheid meer op het stimuleren van de recreatie. Er zou vanuit de aanwezige agrarische bedrijvigheid een combinatie kunnen ontstaan met het toevoegen van bossen. Kleinschalige toevoeging van bedrijvigheid en daarmee het integreren van verschillende functies moet mogelijk blijven. Dit vereist wel weer een zekere vorm van deregulering.

Gedeputeerde de Raad trekt dit laatste ook door naar het gebied van de Noordoostpolder. Ook hier een combinatie van functies, meervoudig grondgebruik en op sommige plekken meer bouwen om elders meer groen te kunnen ontwikkelen.

Infrastructuur

Net als bij workshop 1 is ruim stil gestaan bij deze randvoorwaarde voor het stimuleren van de economie. De vraag is voorgelegd of het aanpassen van de verbindingen noord- zuid en oost- west door de provincie meer werkgelegenheid zou opleveren. Het zou de transportfunctie over de weg zeker in combinatie met andere bedrijvigheid versterken. Toch moet vooral worden ingezet op hoogwaardige werkgelegenheid via het aansluiten op een hoogwaardig glasvezelnet. De laagwaardige werkgelegenheid verliest Nederland en zelfs Europa immers.

Toch zit dit niet in de Nota Ruimte, hetgeen de aanwezigen als toch wat te veel korte termijn- denken voor komt.

Vrijtijdseconomie

Tenslotte komt nog het onderwerp vrijetijdseconomie aan de orde. Hier gaat het met name om het zoeken naar en stapelen van versterkende zakelijke, op consumenten gerichte functies (b.v. outletcentra) in watersportcentra in combinatie met jachthavens.

Conclusies

De voorzitter vat de rode draad van de beide discussies nog een keer samen en somt de kwesties die verder nadenken en discussie noodzakelijk maken nog eens op:

- Landbouwvernieuwing en verdere ontwikkeling van een samenhangende agro-industrie, waarbij het probleem van voldoende aanbod van werkenden in deze sector zal moeten worden opgelost;
- afstoten van 40%?? 25 % van het landbouwareaal in Nederland zal ook aan Flevoland niet ongemerkt voorbij gaan; ter compensatie hiervan zal de keten van verwerkingsbedrijven voor agrarische producten een belangrijk factor dienen te worden;
- de leefbaarheid van plattelandskernen en -dorpen moet worden ondersteund;
- er zal een combinatie van recreatieve- en boerderijfuncties moeten worden ontwikkeld;
- het ook in de eerste workshop genoemde speerpunt rondom jongeren en de voor hen hoognodige voorzieningen.

Verslag van de workshop 'Overheid en samenleving'

Inleider : K. Wilting
Voorzitter : J. Joosen
Notulist : H. van de Kamp

Allereerst stelt de heer Wilting zichzelf voor en licht zijn CV kort toe.

In deze workshop gaat het om de relatie tussen de overheid en samenleving. Is die relatie wel goed? Enerzijds is het vertrouwen van de burger in de overheid afgenomen, anderzijds verwacht de burger wel veel van de overheid. Een constant spanningsveld dus.

Sinds kort is er een duaal stelsel, maar in de praktijk komt daar niet veel van terecht. Raadsleden en staatsleden moeten opsnuiwen wat er in de samenleving plaatsvindt, maar dat gebeurt niet. Zijn eerste stelling luidt:

"Inspraak is de grootste leugen van deze tijd."

De eerste groep discussieert over het duale stelsel en bovengenoemd spanningsveld. Hoe dat te doorbreken? Iedereen roept wel: "Naar de burger!", maar hoe daar concreet gestalte aan te geven? In extreme vorm is de Groep Wilders hier overigens wel een voorbeeld van!

Er is een wereld van verschil tussen wat burgers willen en wat politici geven, terwijl het bestuur nog nooit zo 'bereikbaar' geweest is als nu. De vraag moet dus eigenlijk zijn: Hoe komen wij erbij dat die kloof zo groot is? Komt dat door de berichtgeving vanuit de media waarin negatieve dingen uitvergroot worden (objectiviteit versus subjectiviteit)?

Een ander punt is: het duale stelsel is er pas 2 jaar, het heeft zijn tijd nodig om zich te bewijzen.

De heer Wilting beaamt dit, het stelsel moet zijn tijd krijgen. Echter, er zijn gigantische problemen in de samenleving, bijvoorbeeld op het terrein van de gezondheidszorg en veiligheid. De burger wil daar geen rapporten over, maar wil zien wat de politiek daar daadwerkelijk aan doet. In de (beleids)uitvoering is daar weinig tot niets van terug te vinden. Zijn boodschap aan de politiek is dan ook: Laat daadwerkelijk zien wat je doet!

Opgemerkt wordt dat politici niet meer kunnen verkopen dat er op heel veel terreinen bezuinigd wordt (financieel en personeel). Voor een deel worden die bezuinigingen opgevangen door de organisaties efficiënter en effectiever te laten werken, maar op gegeven moment is daar geen winst meer te behalen. Een ander merkt op dat er in dit opzicht toch veel veranderen kan, pak de bureaucratie aan! Dit bracht de discussie naar de regelgeving vanuit Den Haag.

De heer Wilting constateert dat bijvoorbeeld het onderwijs door de enorme hoeveelheid regels uit Den Haag geen kans heeft om de uitvoering te laten zien. De overbodige regelgeving moet verdwijnen. Laat er nu meer vanuit het onderwijs zelf komen. De overheid spreekt dan wel van deregulering, maar waarom denken veel burgers dat dat betekent één regel weg, twee regels terug?

Hij is van mening dat de overheid in de communicatie (naar de burgers) ernstig tekortschiet. De burger heeft met de grote lijnen – die de overheid uitzet - geen moeite heeft. Gaat het echter om de eigen woon- en werkomgeving dan is de burger een stuk kritischer en daar moet de relatie tussen de overheid en burger verbeterd worden. Daar moet aan gewerkt worden. B&W en de ambtenaren moeten open en eerlijk naar de burger gaan.

In de samenleving zijn allerlei ontwikkelingen gaande. De vraag dringt zich dan op of de overheid de ontwikkelingen in de samenleving wel kan bijbenen. Van bovenaf (bestuurders, politici, ambtenaren) wordt dit aangepakt via deregulering en overdracht aan de markt. Het kan ook via politieke partijen. De burger herkent zich wel in die ene politieke partij en stemt op die partij. Maar na de verkiezingen blijft er van al die mooie beloftes maar weinig over. Het wordt een compromis en daar herkent de burger zich nog nauwelijks in. Is een tweepartijen stelsel dan geen goede optie, aldus de heer Wilting, Deze vraag wordt in de verder discussie niet beantwoord. Nogmaals wordt er op gewezen dat communicatie het belangrijkste is in dit soort processen. Ook de wijze waarop de politici omgaan met de verwachtingen die zij wekken.

Een deelnemer noemt twee problemen:

- mentaliteit bij de burgers: zij kijken teveel naar het eigen belang en niet naar het grotere geheel
- leiderpersoon: één aansprekend persoon moet er komen die samen met 20 andere de 'boodschap' overtuigend overbrengt.

De voorzitter heeft een aantal opmerkingen:

- de burger moet nu zijn mond houden
- het gaat nu in een aantal opzichten (waaronder economisch) veel beter
- er zit veel ontevredenheid en woede bij de mensen - met het gevaar dat zij voor eigen rechter spelen.

Vanuit de politiek wordt opgemerkt dat men daar veel te veel zijn best doet om iedereen tevreden te stellen. De politicus zegt wat hij allemaal kan doen voor de kiezers, maar hij zal niet aangeven wat hij niet kan doen. Die helderheid willen de burgers juist.

De heer Wilting verwijst naar de schaa sprong van Almere. Almere groeit van circa 170.000 inwoners naar circa 340.000 inwoners. De burger beziet al die plannen en vraagt zich af welke gevolgen dat wel niet heeft voor de uitgaande werkpencil. Nu staat men al 2 uur in de file. Vergeet de overheid de infrastructuur niet bij al haar mooie plannen? Is het een kwestie van geld dan moet de overheid dat zeggen. Verslechtert de verkeerssituatie - onbedoeld – drastisch dan moet de overheid toegeven dat zij als bestuurder dit niet voorzien heeft.

De vraag is dan ook of de – op zich noodzakelijke - schaa sprong van Almere op dit moment wel kan. Opgemerkt wordt dat de provincie al de nodige voorwaarden stelt aan de schaa sprong. Voorwaarden ten aanzien van de infrastructuur, maatschappelijke voorzieningen etc.. De provincie moet die voorwaarden echter veel harder stellen. Niet alleen de 'hard ware', ook de 'soft ware' is nu niet op orde. Met andere woorden: wat doet de overheid (provincie en gemeenten) om sociale cohesie te bevorderen?

Deze discussie sluit af met de constatering dat de burger meer duidelijkheid wil van de overheid, hij wil een langetermijnvisie waaraan vastgehouden wordt en waar hij de overheid op kan afrekenen.

In de tweede groep start de discussie aan de hand van de volgende stellingen van de heer Wilting:

- de overheid staat te ver van de burger
- de burger weet niet waar de overheid voor staat
- de wethouder zegt 'ja', de ambtenaar zegt 'nee'

In samenhang hiermee is de centrale vraag:

Kan de overheid de snelheid en verandering in de samenleving wel bijbenen?

Vanuit de politiek wordt opgemerkt dat invulling geven aan de roep vanuit de samenleving met vallen en opstaan gaat. Het lijkt maar alsof de overheid achter de feiten aanloopt. Om de richting goed tussen de oren van de burger te brengen is communicatie inderdaad belangrijk.

Naar aanleiding hiervan merkt een ander op dat de overheid z.i. wel wat minder mag communiceren. De woordvoerders rollen over elkaar heen!

Dit laatste is volgens de heer Wilting dan ook de kern van het probleem en zo moet het niet. De burger wil een duidelijke eenstemmige overheid die aangeeft wat zij wil, kan en niet kan.

Het is ook een kwestie van omgaan met de pers, zo wordt opgemerkt. Wil men iets naar buiten brengen dan moeten bestuurders én ambtenaren onderling afspreken wat daar door wie gezegd wordt.

Verwachten wij teveel van de overheid, vraagt de heer Wilting.

Van provinciezijde wordt opgemerkt dat ten behoeve van de totstandkoming van het nieuwe Omgevingsplan 3 burgerjury's ingesteld zijn, 3 groepen representatieve burgers. Dat de overheid, i.c. het provinciebestuur, bereid is op die manier met de mensen om te gaan, is een goed zaak! Het beleid dat de provincie voornemens is uit te voeren, wordt voorgelegd aan de burgerjury's. Bijvoorbeeld de

uitbreiding van de luchthaven Lelystad, vanuit de drie jury's komen daar (drie verschillende) antwoorden op. De burgerjury is dan wel ad hoc, maar in bovengenoemd proces een goed middel. Het verwachtingspatroon van inspraak is hoog.

De voorzitter stelt dat inspraak een manier is om burgers en overheid dichter bij elkaar te brengen. Dualisme is hiervoor ook een middel. Hoe zijn hierover de gedachten?

Deze blijken uiteen te lopen.

De heer Wilting verwijst naar de politieke markt in Almere waar altijd dezelfde mensen en concludeert dat daar het duale stelsel is mislukt.

Ingeval het de burger echt raakt en er ook contact is met de wethouder, komen er wel veel bezoekers en zijn de ervaringen positief. In kleine gemeenten zijn wethouders en raadsleden veel op straat. Iedereen kent wel iemand. Van de burgers daar mag men verwachten dat zij ook zelf contact met de overheid opnemen. In kleine gemeenten ligt dat nu eenmaal makkelijker.

De heer Wilting vraagt zich af in hoeverre de gemeente de vertaalslag weet te maken naar wat burgers willen.

Een van de deelnemers (KvK) noemt de overheid onbetrouwbaar. Waar blijft de inzet van zijn – gekozen – vertegenwoordiging? In het huidige bestel ziet hij dat niet terug. Er worden nl. compromissen gesloten.

Er wordt verwezen naar de NOP. In deze gemeente moet men voor informatie naar het gemeentehuis. De besluitvorming is eenzijdig, het is een kleine vaste groep die naar de informatie- en inspraakavonden gaat. Van het dualisme wordt niet veel gemerkt.

De provincie verwijst naar internet, websites. Deze manier om burgers erbij te betrekken is veelbelovend, maar moet wel goed gestructureerd worden opdat er niet 30.000 reacties ingediend worden. Maar toch, is de tegenwerping, men kiest voor een politieke partij en verwacht dat juist die aan het werk gaat.

Volgens de heer Wilting blijft de politiek onbetrouwbaar. Voor de verkiezingen is er mannetjesmakerij om stemmee te lokken en na de verkiezingen blijft er van het programma niet veel over. De politiek denkt te weten wat goed is voor de burger en blijft plakken aan het pluise. Arrogantie van de bestuurders en politici! De burger wil nu wel eens weten wat de overheid uitvoert. Wat er z.i. moet komen is een gekozen burgemeester met eigen wethouders.

De voorzitter noemt drie oplossingsrichtingen:

- dualisme
- communicatie
- deregulering
-

De heer Wilting vindt dat de politiek veel duidelijker moet maken wat wel kan en niet kan. Ook moet aangegeven worden wat de overheid kan doen en wat de burger kan doen. Inspraak betekent dat je wat van elkaar mag verwachten, dus aangeven wat ermee gebeurt. Zeg wat je doet en doe wat je zegt! Deregulering lost niet veel op. Twee regels weg betekent vier regels terug omdat de samenleving gebaseerd is op elkaar niet vertrouwen. Er zijn te weinig sterke figuren met rechte rug. Er is sprake van overacteren van de overheid: er wordt (te)veel geregeld op papier. Een goed voorbeeld hiervan is de horeca. Men is doodsbenuwd om een fout te maken. Om bij de burgers het (toenemende) gevoel van onveiligheid weg te nemen, moet de overheid aangeven wat zij doet om de maatschappij veiliger te maken. Zij moet waarmaken wat zij belooft.

Als oplossingsrichting noemt hij:

- de overheid moet bedrijfsmatiger gaan denken
- instelling van een backoffice
- prestatieafspraken

Als belangrijk aandachtspunt noemt hij leefbaarheid in de buurt en wijk. De ambtenaar moet bij alles wat hij doet denken: Wat betekent dit voor de leefbaarheid in de buurt en wijk? Daar houden de mensen zich mee bezig, daar is de grootste betrokkenheid. Beleidsmaatregelen moet in die context bekeken worden. Elkaar op de leefbaarheid in de wijk aanspreken. In het verlengde hiervan pleit hij voor de oprichting van één aanspreekpunt, één loket.

Een andere aanbeveling richting politiek is: zoek het bedrijfsleven op, ga daar naar toe!

Samengevat

Hoe verbeteren wij de relatie tussen de overheid en samenleving?

- beter communiceren
- betrouwbaarheid en duidelijkheid
- inspraak (referendum)
- doen van keuzes met heldere uitleg van voor- en nadelen
- deregulering
- geen bureaucratie

Kan de overheid de veranderingen in de samenleving wel bijbenen?

VERSLAG VAN DE AVONDBIJEENKOMST

Deskundigen: prof. dr. O. Atzema, Universiteit van Utrecht, mr. H.M. Meijdam, voorzitter VROM-raad & burgemeester Zaanstad, dr. P.T.J.C. van Rooy, Accanto, prof.dr. P.P. Tordoir, Universiteit van Amsterdam, lid VROM-Raad. E. Vermeer, oud burgemeester Heerhugowaard & oud Gedeputeerde Flevoland, K. Wilting, voormalig voorlichter Politie Amsterdam, ing. F. Witbraad, BVR.
De heer Tordoir wordt wegens ziekte vervangen door de heer Herman Vermeer, voormalig Europarlementariër uit Swifterbant

Jos Joosen heet de aanwezigen – en in het bijzonder de familie Wortel – welkom op het eindcongres en geeft dan het woord aan de heer Michel Jager: Commissaris van de Koningin in Flevoland.

Interactief beleid maken

De heer Jager sluit zich aan bij het welkomstwoord aan de familie Wortel. Het spijt de commissaris zeer dat hij Henk Wortel vandaag de zo verdiende koninklijke onderscheiding niet kan uitreiken. De bijeenkomst vindt plaats in de Rietkerkzaal en de heer Jager memoreert aan de oud minister van Binnenlandse Zaken Rietkerk naar wie de zaal vernoemd is. Hij is degene die de oprichting van de provincie Flevoland er met veel moeite doorheen gesleept heeft. Het is in die zin toepasselijk dat hier het eindcongres van VOF plaatsvindt.

Het provinciaal bestuur is erg gesteld op activiteiten vanuit de maatschappij die via gedegen debat de beleidsprocessen beïnvloeden en voeden. Het VOF initiatief wordt daarom van harte door de Provincie ondersteund. Ook tijdens het totstandkomen van het vorige omgevingsplan waren er zeer goede ervaringen met het interactieve beleidsvormingsproces. VOF heeft beleidsmakers, wetenschappers, politici en ambtenaren samengebracht in een debat over de toekomst van Flevoland. De uitkomsten van dat debat dragen bij aan het totstandkomen van het nieuwe omgevingsplan en het bepalen van beleidsvoorkeuren van Provinciale Staten.

De Provincie is zelf ook op verschillende manieren bezig met dat nieuwe omgevingsplan: er worden gesprekken gevoerd met de gebiedspartners om op die wijze een gezamenlijke agenda tot stand te brengen. Iets dat in de vorige ronde onvoldoende uit de verf gekomen is. Ook de inwoners van Flevoland worden betrokken bij het proces. Een burgerjury buigt zich over elk van de drie polders en adviseert de statencommissies. Binnen die jury moeten leden met verschillende visies al met elkaar in discussie waardoor het advies een evenwichtiger karakter krijgt.

Sietske van Oogen nodigt de vertegenwoordigers van de werkgroepen uit te vertellen wat de uitkomsten van de middagessies zijn.

Groei minder belangrijk dan leefbaarheid

Herman Vermeer zat in de werkgroep ruimtelijk inrichting. Eén van de conclusies uit de discussies was dat omvang van de groei minder belangrijk is dan de leefbaarheid. Flevoland moet een eigen koers kiezen, de huidige bewoners als uitgangspunt nemen en niet wachten op wat de Randstad en Den Haag doen en willen. Het is logisch dat de grootste groei in Almere plaatsvindt, maar ook de andere gemeenten moeten de ruimte voor ontwikkeling krijgen. Almere en Lelystad moeten zich veel meer op het water richten. De keuze richting oost of west bouwen, heeft gevolgen voor de bereikbaarheid. Wachten met de aanleg van infrastructuur tot je weer gaat bouwen kan niet, de files staan er vandaag. Beweeg en bouw tegelijkertijd en wees scherp en duidelijk richting rijksoverheid. Richting oosten bouwen biedt een grotere kans op bereikbaarheid. Momenteel wordt er gebouwd terwijl de infrastructuur alleen nog maar op de tekentafel ligt. Bouw dus pas als er ook letterlijk aan infrastructuur gebouwd wordt. Leer ook denken in logistieke systemen en niet alleen in asfalt. Wat landbouw betreft: schep brede, ruime kaders. Vrijgekomen bedrijfsgebouwen kunnen anders benut worden. In de discussie die over de luchthaven Lelystad plaatsvindt, vindt een meerderheid van de zaal dat je moet uitgaan van de huidige locatie.

We hebben het gebouwd, we moeten het blijven ontwikkelen

Dirk Minne Vis licht de resultaten toe die uit de werkgroep economie naar voren zijn gekomen. Hoe zet je de bloeiende economische groei van Flevoland nog meer op de kaart? De werkgroep zou het toejuichen als er geïnvesteerd wordt in een lightrail systeem. Ook wordt een investering in een glasvezelnetwerk – ook in kleine kernen – als belangrijk gezien om werken en wonen optimaal te kunnen combineren. De aanleg van de Markerwaard wordt ook als kans gezien: Flevoland is nog niet af en die ontwikkeling biedt veel mogelijkheden. Verplaatsing van de luchthaven lijkt niet opportuun, de regelgeving is zodanig dat je dertig jaar verder bent voor je zover bent. De regelgeving staat nu dus misschien wel de meest intelligente oplossing in de weg. Kiezen voor de meest pragmatische oplossing dus: als en speer het vliegveld gaan ontwikkelen. De regelgeving moet dat echter wel snel mogelijk maken. Noem een paar dingen die je in het buitengebied niet wilt hebben en sta de rest toe. Flevoland kent een aantal opgaven: waterberging, meer investeren in toerisme en het versterken van de landbouw. De landbouw moet zichzelf herdefiniëren: welke functies en taken ziet deze tak voor zichzelf? Misschien is dat te combineren met toerisme.

Waterberging en toerisme valt te combineren. Flevoland heeft de ruimte voor meer waterrecreatie en dus waterberging.

Hoogwaardig onderwijs wordt ook als belangrijk gezien, het is investeren in de intellectuele toekomst. Daar zijn wel stageplekken en dus een goede samenwerking met het bedrijfsleven voor nodig.

We hebben Flevoland gebouwd, we moeten het blijven ontwikkelen

Hoe betrouwbaar is de overheid?

Klaas Wiltling heeft het met zijn werkgroep over overheid en samenleving gehad. Hoe verhouden die twee zich tot elkaar. Volgens Wiltling was het duidelijk wie uit de politiek kwam en niet. Politici hebben een soort afweermecanisme die hen verhindert open de discussie aan te gaan. Communicatie is essentieel, niet het soort communicatie waarbij de politici als kippen zonder kop achter elkaar rennen om vragen te stellen aan de minister. Vaak vind je de weerslag ervan terug op provinciaal of lokaal niveau. De overheid moet betrouwbaar zijn. Afspraken die gemaakt worden, bijvoorbeeld over Almere, blijken na nieuwe verkiezingen ineens niet meer geldig: hoe betrouwbaar is de overheid dan?

Geef duidelijk aan wat wel kan maar ook wat niet kan. Inspraak wordt wel de grootste leugen van de democratie genoemd. Als er een inspraakronde gehouden wordt, geef dan als overheid aan wat er met de uitkomsten gebeurt, of niet. Keuzes maken is lastig maar duidelijkheid is vereist.

Bureaucratie zou wel wat minder mogen, maar of het mogelijk is dat de overheid helemaal bedrijfsmatig werkt, betwijfelt de werkgroep.

Liever vergezichten dan kortzichtig

Aan prof. dr. **Oedzge Atzema** de taak te reageren op datgene dat gezegd is. Wat is Vitaal Ondernemend Flevoland? Een denktank van betrokken en bezorgde inwoners van Flevoland waarbij welvaart op meerdere manieren geïnterpreteerd wordt: ook cultureel en natuurlijke welvaart horen daarbij. De blik is gericht op de verre toekomst. Het gaat om duurzame ontwikkelingen en oplossingen waarbij niet geschuwd werd gedurfd en uitvoerig te speculeren over wat Flevoland te wachten staat. Een fantastische uitdaging.

Het is niet mis wat er in de vijftig jaar Flevoland gebeurd is. Flevoland is vergelijkbaar met een adolescent die inmiddels de recalcitrantie van de puberteit achter zich heeft gelaten en in rustiger vaarwater komt. Adolescenten zijn zoekende, dat blijkt ook uit het werk van VOF. Oedzge Atzema kende Henk Wortel als tien jaar als een enthousiast pleitbezorger voor een leefbaarder wereld die daarbij zocht naar achterliggende verbanden. VOF was het ideale middel om mensen bij elkaar te brengen.

Na alle gehouden symposia is het toch nog lastig een conclusie te trekken. Handiger is het om de 50 jaar Flevoland op te delen in drie delen. De eerste jaren was de polder vooral een waterstaatkundig en civieltechnisch project met landbouw als belangrijkste activiteit. In het tweede deel werd de polder vooral als planologisch project gezien. Wonen kreeg de ruimte. Nu, in het derde deel, is er een volwaardige samenleving ontstaan waarbij allerlei voorzieningen achter zijn gaan lopen bij de groei. Dat is een van de uitdagingen van VOF en bestuur. Het is niet alleen een zaak van de overheid, maar van alle betrokkenen. Mooi is dat er in de boekjes van VOF de synthese terug te vinden is van enerzijds de deskundigen en anderzijds de lokale groeperingen.

Diversiteit is de beste bron voor economische groei

Oedzge Atzema reageert op datgene wat er uit de werkgroepen naar voren is gekomen:

De werkgroep ruimtelijke inrichting ging over en groei en leefbaarheid, Almere en de kleine kernen, bewegen en bouwen. En daarbij vooral uitgaan van de bestaande kwaliteit. Het vliegveld bijvoorbeeld, als je daarop inzet, ontstaan er allerlei bij-effecten die gunstig kunnen zijn.

De economische werkgroep was vooral een verhaal over variatie. Er zijn geen gespecialiseerde economieën en dat is erg mooi volgens Atzema: diversiteit is de beste bron voor economische groei. Uit onderzoek is gebleken dat de best groeiende gebieden, gebieden zijn waar verwante variatie is. Hoger onderwijs moet hier naartoe gehaald worden: dat is evident. En ook de koppeling van water en toerisme.

Wat de overheid betreft: het is niet altijd makkelijk duidelijk te zijn. Juist de overheid moet de verschillende belangen afwegen en dienen. Dus is het standpunt per definitie vaak genuanceerd en vaag. Ook de dilemma's moeten duidelijk gemaakt worden en prioriteiten moeten gesteld worden.

Beetje braaf...

Evert Vermeer hoopt dat dit VOF initiatief leidt tot het prikkelen van de politiek tot het dragen en nemen van de eigen verantwoordelijkheid en op korte termijn tot een uitvoeringsgerichte concrete aanpak kan komen.

De heer Meijdam vindt het allemaal een beetje braaf...Braaf in de zin dat er niet veel nieuwe, verrassende dingen naar voren zijn gekomen. Dat is jammer. Daarmee wordt een achtergestelde positie

ingenomen die niet past bij de kansen die het gebied kenmerken. Kijkend Flevoland vallen sterktes op die andere delen van het land niet hebben. De ruimte uiteraard, in Nederland zijn tot 2010 nog 330.000 woningen nodig, als je die allemaal op een kavel van 1000 meter zet, heb je 33.000 ha nodig, dat is maar een klein stukje Flevoland. Het is volgens Meijdam noodzakelijk een keuze te gaan maken uit dat scala aan mogelijkheden. De verwante variatie is essentieel. Er moet op randstedelijk niveau gekeken worden: zoek naar de kracht van omliggende gebieden en zoek daar de lacunes in. De voedselsector, lichtere en zwaardere industrieën bijvoorbeeld kunnen nergens meer terecht. Als je kijkt naar de werkgelegenheidsontwikkeling tussen nu en tien jaar, krijg je een groep mensen van tussen de 300.000 en 600.000 die min of meer aangewezen zijn op handvaardige werkgelegenheidsvormen. Een tweede kans ligt in de voedselproductie. Op Europese schaal onderscheid je drie soorten landbouwactiviteiten: kennisintensieve en innovatieve landbouw zoals glastuinbouw, ten tweede de verbrede landbouw en ten derde de koppeling tussen bouwen en bereikbaarheid.

De heer Witbraad constateert dat er een voortdurende zoektocht is naar het evenwicht tussen economische ontwikkeling, infrastructuur en leefbaarheid. Dat moet technisch, politiek en financieel maakbaar zijn. Het hebben van een economie en werkgelegenheid is echter niet meer zo'n grote kwaliteit voor een regio, het is geen reden meer om ergens te gaan wonen. De afstand wonen en werken is alleen maar toegenomen en goed wonen kan overal. De verwante variatie is inderdaad belangrijk. Maar ook het culturele klimaat, waar verder niet veel over gezegd is. Koppel dat aan innovatie en het vasthouden van jongeren. Deel van de vele geldstromen moet gebruikt worden om het culturele klimaat, het laten ontstaan van culturele broedplaatsen, te laten opbloeien.

De heer Van Rooy denkt bij Flevoland aan ruimte, centrale ligging, water, landbouw, recreatie, creatieve economie. Er ligt ook een sociaal culturele opgave. Ontwikkelingsplanologie staat daarbij centraal. Wil je de ambities in praktijk brengen, dan moeten de marktpartijen een veel groter belang hebben in die ontwikkeling.

Uit de zaal concludeert iemand dat de culturele identiteit van Flevoland nog onvolwassen is. Terwijl er toch een enorme diversiteit aan mensen is. Misschien moet je wel Urkers en Almeeders gaan uitwisselen...

Iemand anders zegt dat de marktpartijen niet zozeer naar de overheid kijken, maar naar de kansen die er zijn. Als Flevoland die goed aan kan geven, zullen de marktpartijen er in stappen.

Minder regels en meer markt, zegt Sietske van Oogen, zou het dan beter gaan? Een projectontwikkelaar reageert: het is belangrijk dat met name in het beginstadium goed naar projectontwikkelaars geluisterd wordt.

Evert Vermeer zegt dat het blijft gaan om samen iets willen en dan zoeken naar oplossingen. Regels zijn dan wel te tackelen. Wat wel interessant is dat we niet meer in een situatie zitten waarin publieke partijen centraal staan, maar juist bestaande organisaties en marktpartijen een belangrijke rol spelen. Daarom zijn de VOF bijeenkomsten ook zo interessant waarin alle partijen zitting hebben en gezocht wordt naar hernieuwd draagvlak. De kracht ervan is steeds geweest dat het om een overzichtelijke situatie gaat met veel kansen, die pas geëxploiteerd kunnen worden als je opnieuw met elkaar rond de tafel gaat. Het gaat om het zoeken naar de combinatie van zoeken naar discussie, platforms, andere partijen en vooral daadkracht. Infrastructuur heeft een hoge prioriteit. De studies naar verbindingen met de randstad zijn 15 jaar geleden ook al gedaan. De studies die nu gedaan worden moeten ook verplichtend worden. De vrijblijvendheid moet er af. Het gaat niet alleen om de relatie Almere Randstad, maar om het hele gebied. In die zin is de Hanze spoorlijn een geweldige kans.

Bravoure en lef

De heer Meijdam zegt dat er in de discussie geneigd wordt naar het al snel aanbieden van concrete oplossingen terwijl het aardige juist is om het resultaat te omschrijven en vervolgens de markt vrij te laten in hoe dat resultaat bereikt moet worden. Dus bedenk niet of er lightrail, een weg of een spoorbaan moet komen maar stel: Wij in Flevoland willen bereikbaar zijn. Vervolgens kun je op een veel gelijkwaardiger manier kunnen gaan onderhandelen. Als je van tevoren vastlegt hoe en wat, lever je je uit aan de projectontwikkelaars. Zeg van meet af aan tegen de markt dat er binnen een breed kader oplossingen gepresenteerd kunnen worden. Flevoland zou met bravoure en lef vijf hotspots in de provincie moeten kiezen waar een te bereiken resultaat wordt vastgelegd. Vervolgens wordt aan de markt gevraagd om binnen een paar maanden met voorstellen te komen.

De heer Van Rooy reageert en licht het begrip ontwikkelingsplanologie toe. Publiek, dat zijn de overheden en die stellen voorwaarden. De voorwaarden worden intelligent gesteld en daarbinnen kunnen een aantal dingen gebeuren. De private partijen, daarvan wordt gevraagd of ze weer hun volledige verantwoordelijkheid willen nemen. Van de particuliere partijen wordt een volwassen opstelling gevraagd: een NIMBY opstelling kan niet meer, ook burgers moeten hun verantwoordelijkheid nemen.

In het midden van de driehoek staat de V van Vertrouwen. Het klinkt heel logisch, maar gedaan wordt het nog niet. In de Nota Ruimte worden voorbeeldprojecten genoemd: Flevoland zou alsnog een gedurfd project kunnen indienen en zo laten zien dat er lef en leiderschap bestaat.

De heer De Josselin (raadslid VVD Almere) omarmt deze visie. Regelgeving mag geen belemmering zijn, je moet het samen doen.

Infrastructuur is geen ontwikkelingsinstrument

De heer Witbraad zegt dat wie terugkijkt ziet onmiddellijk dat het aanleggen van infrastructuur zelden of nooit gebeurd als ontwikkelingsinstrument. Lelystad had bijvoorbeeld al zo'n 50.000 inwoners toen de discussie over de Flevolijn actueel werd. Als dat de leidraad blijft zal de discussie altijd blijven: wij groeien niet tot wij infrastructuur krijgen of we groeien door want dat is de beste voorwaarde om infrastructuur te krijgen. De markt zit daar als verbindende schakel tussen. De Hanzelijn zou een fantastisch ontwikkelingsinstrument zijn voor een alzijdige oriëntatie. Publiekprivate samenwerking is daarbij een absolute voorwaarde.

Sietske van Oogen herinnert aan opmerkingen die 's middags gemaakt zijn. Kies een keer, wil niet alles maar maak keuzes. Dat geldt zeker voor de luchthaven: zorg dat er duidelijkheid komt over wat er met de luchthaven moet gebeuren.

Directeur **Lex Oude Weernink** stelt dat die duidelijkheid er op korte termijn gaat komen omdat er een planologische kernbeslissing ligt waarin de grenzen van de groei van de luchthaven zijn aangegeven. Dat is er nooit eerder geweest. Er kan nu een vergunning aangevraagd worden bij de minister, dat moet voor de zomer gebeuren. Daarna is er duidelijkheid.

Vernieuwing op het platteland

Oedzge Atzema verwijst naar opmerkingen die tijdens de bijeenkomst in Dronten gemaakt zijn: specialiseer en zorg dat je - in verband met de wisselbouw - gebruik kunt maken van elkaars gronden. Vanuit de zaal bepleit iemand het handhaven van de landbouw in verband met de voedselvoorziening in het drukbevolkte West Europa. De markt zal daar richting aan moeten geven. Niet alleen de markt, vindt **Meijdam**. Het zou mooi zijn als de markt en onderzoeksinstellingen met elkaar samen gaan werken. We moeten het echter hebben over concepten die iets toevoegen aan de ketens in andere landen waar volumematige productiewijzen nodig zijn. Niet denken aan de aardappel als consumptieaardappel, maar aan de pootaardappel als bron. Denken aan het ontwikkelen van nieuwe teelten zodat er elders in de wereld volume aan gekoppeld kan worden. Leg een verbinding naar de

op te zetten Trade University in Amsterdam zodat het over de wereld uitgerold kan worden en klaar ben je.

Oedzge Atzema vult aan: laat bestuurders een coalitie aan gaan met bijvoorbeeld Food Valley. Dat ligt niet in de Gelderse Vallei, maar hier.

De heer Witbraad zegt dat er tijdens het inrichten van de polder grote zekerheden waren over de toekomst van de agrarische sector, het was wiskunde. Nu krijg je als je goeroes vraagt iets te zeggen over de toekomst van de landbouw, vijf verschillende verhalen. Schaalvergroting, kennisintensief, multi-boeren, biologische landbouw of gewoon afbouwen. In dit gebied is die discussie heel waardevol. Iemand uit de zaal voegt er nog een zesde aspect aan toe: biomassa. Iemand anders gelooft er niet in dat Flevoland toe moet naar biogewassen. Uitgangsmateriaal daarvoor kweken kan wel. Boeren zijn de grond al volop aan het uitruilen. Dat ontstaat privaat en valt ook niet te sturen. Volgens **Atzema** kan dat ook op andere gebieden, op bedrijfsterreinen, in winkelcentra. Dergelijke nieuwe coalities hebben de toekomst en bestuurders moeten daar een faciliterende rol in spelen.

De heer Meijdam zegt dat hij wel vaker dergelijke discussies meemaakt waarvan hij vooral het gevoel heeft dat er vooral gepraat wordt. Op een gegeven moment zal er een plan van aanpak gemaakt moeten worden waarbij je doelen, verantwoordelijkheden en een termijn afspreekt en na verloop van tijd weer bij elkaar komt. De wereld ontwikkelt zich razendsnel en wij praten.

Peter van Rooy raadt de biomassateelt juist af: Flevoland is daar veel te goed voor. Van Rooy heeft een vraag aan de ondernemers: wat zouden de condities moeten zijn om de ronkende motor van de agro-innovatie te worden.

De ideale samenleving

Klaas Wilting zegt dat de discussie zich vooral toespit op economische factoren, maar je moet het ook over de samenleving hebben: Hoe gaan we met elkaar om? Juist in een nieuwe provincie kun je fouten vermijden die op het oude land gemaakt zijn. Hoe richt je steden in, hoe ga je om met woningbouw zodat er weer wat sociale cohesie gaat ontstaan? Hoe vertaal je dat denken in samenleven?

De heer Starke vraagt meer aandacht voor de spelende mens, volgens hem essentieel voor een gezonde ontwikkeling als mens. Het speelse element is in de bouw totaal vergeten. De straten zijn recht, schuttingen zijn hoog: vergif voor de samenleving, volgens Starke. Hij is gestart met het bouwen van een seniorenhofje rond een binnenterrein waar veel contact mogelijk is. Je zou dat ook met jong en oud door elkaar kunnen doen. Heldenhof is het resultaat. Gezamenlijk binnenterrein, eetcafé, brede school; alles is voorhanden.

De heer Witbraad zegt dat economische en fysieke planvorming geïntegreerd moet worden met sociale planvorming. De Heldenhof is daar een voorbeeld van. De diensten die Flevoland inrichtten waren op zoek naar de ideale samenleving: wie mag er in, wie niet? Toen Urk bij de Noordoostpolder kwam, vond men dat de Urkers niet bij de sociale samenleving hoorden. Er is een plan gemaakt hoe ze te verbannen... In de polder bloeit het verenigingsleven rijk, maar dat is tegelijkertijd een rem op de ontwikkeling van het culturele klimaat want de mensen zijn al bezig. Eén van de volgende slagen in het gebied zou moeten zijn invulling te geven aan een rijk en cultureel divers klimaat.

De positie van het onderwijs

Het bedrijfsleven bij monde van de Kamer van Koophandel en vereniging Bedrijfskring Almere, vindt het van cruciaal belang dat er meer hoger onderwijs komt om jongeren te trekken maar vooral ook hier te houden. Otto Telkamp verwijst naar een opmerking van professor Oosterhaven tijdens de bijeenkomst in Almere waarin hij stelde dat economische groei niet nodig is. Werken kan gewoon over de brug. Telkamp is het daar mee oneens, juist omdat je jongeren kwijtraakt. Eenmaal werkend of studierend elders, krijg je ze moeilijk terug.

Peter van Rooy zegt dat als dat waar is, Amsterdam een van de intelligentste steden van de wereld zou zijn. Er is meer aan de hand. Je kunt niet zomaar de veertiende universiteit beginnen. Wellicht past het meer om hier condities voor jonge ondernemers te kweken zodat ze hier makkelijk een bedrijfje kunnen starten. Een model volgens het Nokia model. Juist hier is dat mogelijk.

De heer Meijdam is het ermee eens. Het is belangrijker dat het bedrijfsleven communicatiekanalen met de onderwijsinstellingen heeft en stageplekken kan aanbieden.

Oedzge Atzema refereert aan het project Verbindend Vernieuwen waar werd gesteld: informeer eerst eens waar de jeugd behoefte aan heeft voordat je op eigen houtje een instituut gaat vestigen. De dertien universiteiten zijn een enorme geldverspilling en over een aantal jaren zijn er daar nog maar een paar van over die internationaal meetellen. Bouw het in Flevoland van onderaf op, ga uit van het talent van de jeugd.

Boodschappen van de deskundigen

Sietske van Oogen rond de discussie af en vraagt de deskundigen een boodschap mee te geven.

De heer Vermeer vindt dat een samenhangende visie op infrastructuur op kortere termijn een basisvoorwaarde is voor ontwikkeling. Hij roept op onderzoeken in die richting verplichtend te laten worden. Wat het vliegveld betreft. Je moet geen haast hebben met dit gebied. Ga uiterst voorzichtig met de ruimte om. En misschien toch het vliegveld verhuizen.

Oedzge Atzema: pikante plekken!

De heer Meijdam: een mix van zelfbewustzijn, lef, bravoure en weg met het Calimerocomplex. Ga op zoek naar je eigen kracht en niet naar onbekende verten.

De heer Witbraad: Infrastructuur kan ertoe leiden dat mensen komen maar ook dat ze vertrekken. Dat vertrekken – van met name jongeren – moet voorkomen worden.

Peter van Rooy: Publieke – publieke samenwerking en lef om met heldere initiatieven te komen.

Gedeputeerde Andries Greiner

De heer Greiner zegt dat we bezig zijn met grote ontwikkelingen in Flevoland. Is een tweede Hollandse brug een alternatief voor een IJmeerverbinding? Waarschijnlijk niet, ze zijn complementair. Dat geldt voor veel meer zaken. Het is niet of, of maar en, en.

De Provincie is zelf bezig met een studie naar de toekomst van het open middengebied. De blauw-groene zone moet er komen. De strakke scheiding tussen stad en land is aan het verdwijnen. Ook verwacht de Provincie veel van de ontwikkeling van de luchthaven. Met behoud van de kwaliteiten moet er een economische spin-off uit volgen.

Het gebied Lelystad, Dronten, Zwolle en Kampen wordt een interessant gebied en wordt voorbeeldgebied voor minister Dekker. De aanleg van de Hanzelijn en de A23 heeft een enorme impact.

Een andere ontwikkeling is de ontwikkeling van het landzijde gebied dat toeristisch heel aantrekkelijk kan worden. In de landbouw moet een samenhangend ontwikkelingsplan komen. Landbouw en visserij hebben een andere toekomst en dat kan ook. Het is jammer dat de landbouw zo verticaal georganiseerd is terwijl het toch de oer-sector is.

De grote wateren rond de provincie bieden grote kansen waarbij de soms vermaledijde Europese richtlijnen soms in de weg zitten.

Wat onderwijs betreft: we hebben niet zozeer nieuw onderwijs nodig als wel *Flevolands* onderwijs. Het huidige onderwijs in Flevoland interfereert met dat op het oude land. De kinderen zijn zowel erflaters als toekomstbouwers van het nieuwe land en dat vereist een speciale aanpak. Kennis van de omgeving ontbreekt. Universiteiten genereren een studieuze cultuur, er is dan een aanbod jonge onderzoekers waar Flevoland blij mee zou zijn.

Ten slotte: Flevoland is ervoor gemaakt, maar er is wel iets veranderd. De pioniersfase is voorbij en de volgende fase doen we niet meer alleen. Als Flevoland een rol van nationale betekenis moet gaan spelen, is daar steun voor nodig van de partners bij de Noordvleugel en het Rijk.